

Missuppfattningar om studier av ensamkommande barn

AYCAN ÇELIKAKSOY
OCH ESKIL WADENSJÖ

Internationell migration och integration är två ämnen som ofta väcker mycket starka känslor. De kan gå i olika riktningar – för eller mot invandring. Som forskare på området känner man ofta en frustration över att resultat uppfattas felaktigt eller misstolkas.

Jan Tullbergs artikel är ett exempel på sådana misstolkningar. Våra studier av ensamkommande barn syftar till att belysa deras förhållanden vad gäller arbetsmarknad, utbildning, boende, hälsa m m i Sverige. För närvarande arbetar vi med en studie av deras utbildning i Sverige. Vårt syfte är alltså inte att göra en ekonomisk kalkyl av om det är en vinst eller förlust för den offentliga sektorns finanser att de kommer till Sverige.¹ Våra studier behandlar hur det går för de ensamkommande barnen. Vi bedömer att det är av mycket stort värde att undersöka hur det går för de ensamkommande flyktingbarnen.

Det vi bl a har undersökt är hur det går för ensamkommande pojkar jämfört med ensamkommande flickor, för barn som kommer i olika åldrar, för dem som kommer från olika länder, för dem som kommer till olika delar av landet m m. Vi finner bl a att det finns stora skillnader mellan hur pojkar och flickor etablerar sig på arbetsmarknaden samt att i vilken grad de ensamkommande barnen etablerar sig beror på vart de kommer till för del av Sverige.

Vi har också undersökt hur det går

för ensamkommande barn jämfört med barn som kommer från samma länder men inte som ensamkommande utan med föräldrar eller andra legala vårdnadshavare. Vi har då konstanthållit för i vilken ålder de är och i vilken ålder de var när de kom till Sverige (dvs hur länge de har varit här). För vår del var det överraskande att de ensamkommande lyckats etablera sig t o m något oftare på arbetsmarknaden än de som kommit med sina föräldrar givet övriga kända karakteristika. Vi diskuterar också tänkbara orsaker till detta resultat, hypoteser som vi hoppas kunna pröva i kommande forskning.

Jan Tullberg saknar en jämförelse mellan de ensamkommande och dem med svensk bakgrund (födda i Sverige med föräldrar födda i Sverige). En sådan jämförelse gör vi faktiskt. Vi har för det första gjort en jämförelse av sysselsättning. Den ingår som tabell 5 i den av våra rapporter som Tullberg hänvisar till. Den återges nedan i tabell 1. Vi har i dessa skattningar inga kontroller för hur länge de som kommit som ensamkommande eller med sina föräldrar har varit i Sverige. Gör vi sådana kontroller och jämför de barn som kommit som ensamkommande och med sina föräldrar (se tabell 4 i Çelikaksoy and Wadensjö 2015a) får vi som resultat att de ensamkommande oftare är sysselsatta.

I en annan tabell, tabell 9 i vår rapport, undersöker vi löneinkomsterna för de olika grupperna: ensamkommande, andra flyktingar i samma ålder och personer med svensk bakgrund. Se tabell 2 i denna artikel. Vi diskuterar självklart också resultaten i den rapport som Tullberg hänvisar till.

Jämför vi de barn som kommit som ensamkommande och de som kommit

INLÄGG

Aycan Çelikaksoy har en PhD i nationalekonomi vid Århus universitet och är forskare vid Institutet för social forskning vid Stockholms universitet.
aycan.celikaksoy@sofi.su.se

Eskil Wadensjö har doktorsexamen i nationalekonomi vid Lunds universitet och är professor vid Institutet för social forskning vid Stockholms universitet.
eskil.wadensjo@sofi.su.se

¹ Det innebär inte att denna typ av finansiella effekter är ointressanta. En av oss har gjort ett antal studier av invandringens finansiella effekter för Sverige, Danmark och Tyskland. Se t ex Wadensjö (1973, 1974), Gerdes och Wadensjö (2004), Gerdes m fl (2012) samt Orrje och Wadensjö (2002).

Variabler	Alla (1)	Alla (2)	Män (1)	Män (2)	Kvinnor (1)	Kvinnor (2)
Barn + föräldrar födda i Sverige	Jämförelsegrupp					
Ensamkommande	-0,359 (0,002)**	-0,102 (0,009)**	-0,410 (0,004)**	-0,091 (0,010)**	-0,412 (0,006)**	-0,180 (0,017)**
Andra	-0,308 (0,002)**	-0,153 (0,002)**	-0,164 (0,003)**	-0,153 (0,003)**	-0,188 (0,003)**	-0,154 (0,004)**
Kvinna		-0,013 (0,002)**				
Ålder 16-18	Jämförelsegrupp					
Ålder 19-21		0,178 (0,005)**		0,191 (0,007)**		0,158 (0,007)**
Ålder 22-24		0,276 (0,005)**		0,310 (0,007)**		0,229 (0,007)**
Ålder 25-26		0,318 (0,005)**		0,349 (0,007)**		0,275 (0,008)**
Ålder 27-30		0,383 (0,005)**		0,412 (0,006)**		0,337 (0,007)**
Under utbildning		-0,323 (0,002)**		-0,350 (0,003)**		-0,295 (0,004)**
Grundskola kortare än 9 år	Jämförelsegrupp					
Grundskola (9 år)		0,091 (0,008)**		0,055 (0,011)**		0,147 (0,013)**
Gymnasieskola		0,336 (0,007)**		0,294 (0,010)**		0,406 (0,011)**
Kort högre utbildning		0,250 (0,008)**		0,195 (0,011)**		0,326 (0,011)**
Lång högre utbildning		0,372 (0,006)**		0,300 (0,010)**		0,460 (0,009)**
Information om utbildning saknas		-0,161 (0,009)**		-0,142 (0,012)**		-0,165 (0,014)**
Ensamstående		-0,013 (0,004)**		-0,120 (0,006)**		0,030 (0,005)**
Stockholms län	Jämförelsegrupp					
Skåne		-0,122 (0,004)**		-0,122 (0,005)**		-0,122 (0,005)**
Västra Götaland		-0,062 (0,004)**		-0,062 (0,005)**		-0,064 (0,005)**
Övriga län		-0,070 (0,003)**		-0,072 (0,004)**		-0,072 (0,004)**
Antal observationer	311 341	250 913	130 113	130 113	120 800	120 800

Tabell 1 Sysselsättning för barn – ensamkommande, andra från samma länder, svensk bakgrund.

Anm: * = signifikant på 5-% nivån; ** = signifikant på 1-% nivån.

Källa: Tabell 5 i Çelikaksoy och Wadensjö (2015a).

Variabler	Alla (1)	Alla (2)	Män (1)	Män (2)	Kvinnor (1)	Kvinnor (2)
Barn + föräldrar födda i Sverige	Jämförelsegrupp					
Ensamkommande	-0,314 (0,025)**	-0,047 (0,022)*	-0,448 (0,025)**	-0,023 (0,022)	-0,324 (0,063)**	-0,045 (0,057)
Andra	-0,027 (0,005)**	-0,034 (0,004)**	-0,064 (0,006)**	-0,080 (0,005)**	0,010 (0,007)	0,018 (0,007)**
Kvinna		-0,293 (0,004)**				
Ålder 16-18	Jämförelsegrupp					
Ålder 19-21		0,619 (0,014)**		0,603 (0,018)**		0,618 (0,022)**
Ålder 22-24		0,942 (0,014)**		0,986 (0,018)**		0,868 (0,022)**
Ålder 25-26		1,078 (0,015)**		1,146 (0,019)**		0,974 (0,023)**
Ålder 27-30		1,164 (0,015)**		1,252 (0,018)**		1,032 (0,023)**
Under utbildning		-0,394 (0,005)**		-0,499 (0,007)**		-0,316 (0,008)**
Grundskola kortare än 9 år	Jämförelsegrupp					
Grundskola (9 år)		-0,004 (0,019)		0,065 (0,020)**		-0,122 (0,037)**
Gymnasieskola		0,160 (0,018)**		0,220 (0,019)**		0,070 (0,035)*
Kort högre utbildning		0,048 (0,019)*		0,073 (0,021)**		-0,008 (0,036)
Lång högre utbildning		0,272 (0,018)**		0,249 (0,020)**		0,273 (0,035)**
Information om utbildning saknas		0,040 (0,026)		0,133 (0,028)**		-0,063 (0,052)
Ensamstående		0,125 (0,006)**		-0,020 (0,008)**		0,224 (0,009)**
Stockholms län	Jämförelsegrupp					
Skåne		-0,068 (0,007)**		-0,031 (0,008)**		-0,109 (0,011)**
Västra Götaland		-0,055 (0,006)**		-0,010 (0,007)		-0,106 (0,010)**
Övriga län		-0,076 (0,005)**		-0,023 (0,006)**		-0,136 (0,008)**
Konstant	12,182 (0,003)**	11,237 (0,023)**	12,357 (0,004)**	11,268 (0,027)**	11,995 (0,004)**	11,009 (0,042)**
Antal observationer	120 231	120 231	62 548	62 548	57 683	57 683

Löneinkomsten för barn – ensamkommande, andra från samma länder, svensk bakgrund

Tabell 2

Anm: * = signifikant på 5-% nivå; ** = signifikant på 1-% nivå.

Källa: Tabell 9 i Çelikaksoy och Wadensjö (2015a).

som föräldrar och tar hänsyn till vistelsetid i Sverige tillsammans med övriga kända karakteristika får vi som resultat att de ensamkommande har klart högre löneinkomster (se tabell 8 i Çelikaksoy and Wadensjö 2015a).

Vi ger vad vi själva anser vara en balanserad bild av hur det går för de ensamkommande barnen i Sverige, både positiva och negativa resultat. Vi kan tydliggöra det med att återge våra avslutande ord i en artikel från det senaste numret av *Socionomen* (Çelikaksoy och Wadensjö 2015b, s 21):

Vi har lämnat en relativt positiv bild av hur det går för de ensamkommande barnen på arbetsmarknaden i Sverige, i varje fall jämfört med andra flyktingbarn som kommer i samma ålder. Men det finns anledning att peka på vissa förhållanden som kan vara viktiga att uppmärksamma.

Vi har inte kunnat se hur det går för dem som kommit under de allra senaste åren. De finns inte med i de individregister som vi har tillgång till. Även de som har kommit i slutet av vår undersökningsperiod har inte nått den ålder då ungdomar i regel lämnar utbildningen – och det går därför inte att i praktiken redan nu undersöka hur det går på arbetsmarknaden för dem. Hur det går för dem som kommit de senaste åren och som kommer de närmaste åren beror dels på hur arbetsmarknaden utvecklas, dels på hur kommuner och andra kan klara av etableringen. En stark arbetsmarknad kan hjälpa många, inklusive de ensamkommande barnen. Kommuner har byggt upp kompetens men samtidigt står de inför en utmaning när fler ensamkommande barn kommer.

Vi ser att bland både ensamkommande och andra flyktingbarn så etablerar sig de som kommer i lägre ålder i större utsträckning än vad de gör som kommer när de är äldre. De ensamkommande pojkar kommer i stor utsträck-

ning när de är 16 eller 17 år, alltså i den ålder som gör det svårast att etablera sig på arbetsmarknaden. Det är viktigt att uppmärksamma deras situation både vad gäller utbildning och arbetsmarknadsinträde.

För ungdomar med svensk bakgrund (födda i Sverige med föräldrar födda i Sverige) finns ingen större skillnad i andelen som etablerar sig på arbetsmarknaden mellan pojkar och flickor. Det finns däremot en mycket stor skillnad i detta avseende mellan pojkar och flickor både bland de ensamkommande och bland de andra barnen från samma länder. Flickor etablerar sig i betydligt lägre utsträckning än pojkarna på arbetsmarknaden. Det finns starka argument för att undersöka detta förhållande närmare och försöka finna åtgärder som kan motverka att flickorna hamnar utanför arbetslivet.

Det finns betydande skillnader i andelen som etablerar sig på arbetsmarknaden beroende på var i landet de ensamkommande barnen är bosatta. De som är bosatta i Stockholms län är oftare sysselsatta och har högre löneinkomster. Förklaringen är rimligen främst att söka i Stockholms starka arbetsmarknad. Det kan vara viktigt att ha detta i åtanke vid diskussioner om var i landet de ensamkommande flyktingbarnen ska placeras.

REFERENSER

Çelikaksoy, A och E Wadensjö (2015a), "De ensamkommande flyktingbarnen och den svenska arbetsmarknaden", SULCIS Rapportserie 2015:2, Stockholm.

Çelikaksoy, A och E Wadensjö (2015b), "Vägen till arbetsmarknaden", *Socionomen*, nr 7, s 16–21.

Gerdes, C, M L Schultz-Nielsen och E Wadensjö (2012), *Indvandringens betydning for de offentlige finanser i Danmark*, University Press of Southern Denmark, Odense.

Gerdes, C och E Wadensjö (2004), "Immigrants and the Public Sector in Denmark and Germany", i Tranæs, T och K Zimmer-

man (red), *Migrants, Work and the Welfare State*, University Press of Southern Denmark, Odense.

Orrje, H och E Wadensjö (2002), *Immigration and the Public Sector in Denmark*, Aarhus University Press, Aarhus.

Wadensjö, E (1973), *Immigration och samhälls-ekonomi*, Studentlitteratur, Lund.

Wadensjö, E (1974), "Immigration", *Att utvärdera arbetsmarknadspolitik*, SOU 1974:29.